

No 12
MARS 1983

Bildad den 24 mars 1980

ÅRSMÖTE LÖRDAGEN DEN 26 MARS

STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING.

Postgiro nr 98 57 43 - 4

Årsavgift vuxen 40:- kr och 5:- kr för barn och ungdom

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER:

Lars Rosén Alrotsvägen 2	ordförande	tel: 410 62
Sigvard Lönnqvist Pågelbrovägen 1	v. ordf.	401 45
Olle Ohlsson Måsvägen 27	kassör	400 33
Guðrun Gröndahl Alrotsvägen 1	sekreterare	400 80
Thomas Melin Västertorp, Strömma	ledamot	407 22
Alice Tamsjö	suppleant	430 44
Hans Björkenfeldt	suppleant	401 87
Hans Lindström	revisor	405 52
Åke Eriksson	revisor	404 68
Ulla Johsson	suppleant	405 52
Tommy Hedlund	valberedn.	405 36
Åke Långren	valberedn.	400 40
Edgar Pettersson Gunilla	festkommittén	412 74
Lars Öhman Gunvor	festkommittén	405 85
Britt-Marie Ohlsson	festkommittén	400 33

Guðrun Gröndahl har renskrivit och redigerat tidningen.

Alice Tamsjö har tecknat baksidan.

Författarna är själva ansvariga för sina artiklars innehåll.

Flocka gärna material ur vår tidning men var snäll uppge källan.

TIDNINGEN GES UT MED STÖD FRÅN KULTURNÄMNDEN.

Ordf. har ordet...

Dags igen för en utgåva av vår föreningstidning, som vi hoppas att Ni går och väntar på. Läger vi ihop samtliga nummer som utkommit kan det faktiskt bli en liten bok med händelser från gångna tider samt mer eller mindre aktuella inslag från platsen där vi bor. "Forskningen" går vidare för säkert finns händelser från förr som vare ett trevligt inslag i vår tidning. Kanske har just Du något speciellt minne från förr som vore roligt för oss andra att få ta del av? Hör av Dig!

I detta nummer av tidningen kan Du läsa att det åter är dags för Årsmöte, närmare bestämt den 26 mars. Då vi efter Årsmötet brukar ha lite festligt och trevligt tillsammans hoppas vi Du bokar in den 26. För övrigt innehåller tidningen en hel del planerade sammankomster som vi tror kan vara intressanta. För Dig som ännu inte varit med på någon av våra aktiviteter tidigare, pröva någon i år eller kom med förslag på något som Du tycker skulle vara intressant. Vi är tacksamma för alla förslag som kan bredda föreningsverksamheten. Till sist: den 26 mars alltså.

Vi hörs och ses

Lasse

* * * *

M A J B R A S A I

Sista april blir det majbrasa på Herbygdstonten som vanligt.

Program kommer upp på anslagstavlan i god tid. Du som missar anslagstavlan därför att Du bor en bit ifrån oss: ring gärna några dar innan så får Du vårt program.

Årsmöte

i Värmdö Bygdegård

Lördagen den 26 mars klockan 18.00

Sedvanliga Ärenden.

Hembygdsgruppen kommer att visa en del material, som de har arbetat med under året.

Efter mötet serverar vi öl, macka och kaffe till självkostnadspris.

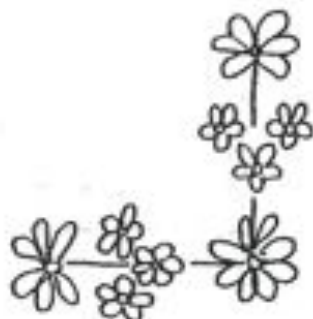
därefter dans till
T r i o m e d S o n j a

Viktigt !

Om Du vill stanna kvar efter mötet, ber vi att Du ringer oss senast 20 mars.

Välkomna !

Edgar	tel. 41274
Britt-Marie	" 40033
Gunvor	" 40585

- 1 Mötets öppnande
- 2 Val av ordförande och sekreterare för mötet
- 3 Fråga om mötet stadsegenligt utlysts
- 4 Val av 2 justeringsmän
- 5 Verksamhetsberättelsen
- 6 Revisionsberättelsen
- 7 Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
- 8 Val av ordförande för kommande verksamhetsår
- 9 Val av 2 styrelseledamöter och 2 suppleanter för 2 år + 1 suppleant på 1 år.
- 10 Val av 2 revisorer och 1 suppleant
- 11 Val av ledamöter i valberedningen
- 12 Val av festkommitté
- 13 Fastställande av årsavgift 1983 - 1984
- 14 Behandling av motioner
- 15 Frågor rörande medlemsbladet
- 16 Övriga frågor
- 17 Mötet avslutas

Ledamöter valda till årsmötet 1984: Sigvard Lönnqvist
 Gudrun Gröndahl
 Suppleant vald till " 1984: Hasse Björkenfeldt

Ledamöter valda till årsmötet 1983: Olle Ohlsson
 Thomas Helin
 Suppleant vald " " 1983 Alice Tamsjö

Nyval av två suppleanter varav en på ett år.

Har Du några förslag till nya namn ring valberedningen:
 Åke Lindgren telefon 400 40 eller Tommy Hedlund 405 36.

Föreningens styrelse har under verksamhetsåret haft följande sammansättning:

ordförande	Lasse Rosén
v. ordförande	Sigvard Lönnqvist
kassör	Olle Ohlsson
sekreterare	Guðrun Gröndahl
ord. ledamot.	Thomas Melin
suppleant	Alice Tannsjö
"	Hans Björkenfeldt

Föreningens revisorer har varit Hans Lindström och Åke Eriksson. Suppleant Ulla Jonsson.

Valberedning Åke Lindgren och Tommy Hedlund.

Styrelsen har under året hållit 11 protokollförda möten.

Inom och utom styrelsen arbetar medlemmar i arbetsgrupper med allehanda uppgifter. Som ex. nämnas:

En grupp bevakar ansökningar och ärenden rörande byggnationen på hembygdstomten: Olle Ohlsson och Bengt Berg.

En grupp bevakar möjligheterna att få till stånd en boll- och lekplan på hembygdstomten: Thomas Melin, Lasse Rosén, Sigvard Lönnqvist och Olle Ohlsson.

En grupp arbetar med dokumentation av gamla torp och hembygdens historia: Britt-Marie Ohlsson, Guðrun Gröndahl, Alice Tannsjö och Sigvard Lönnqvist.

En festkommitté bestående av Edgar Pettersson, Britt-Marie Ohlsson, Gunilla Pettersson, Gunvor och Lasse Öhman.

Nya studiecirkelar har under året påbörjats i ämnet Dokumentation, Dräktsömnad och Spånad.

Föreningen har under året haft ett flertal samman-
konster såsom:

Gökotta med vandring		
Valborgsmässofirande	på	hembygdstonsten
Priluftgudstjänst	"	"
Sensommarfest	"	"
Båtutflykt till Sandskärr		
Fest på Falma med dans		

Styrelsen har redovisat samtliga aktiviteter och
lämnat övrig information till medlemmarna genom
medlemsbladet som utkommit 4 gånger under året.

Styrelsen ber att få tacka för det gångna året och
hoppas på ett bra fortsatt samarbete och ett fint
kommande år för Strömma Hembygdsförening.

LASSE SIGVARD OLLE GUDRUN THOMAS

ALICE

HASSE

En Glad Påsk

och

En Skön Vår

önskas

alla våra läsare.

Resultaträkning för år 1982.

Kostnader.

Trycksaker kontorsmateriel	663:05
Möten utflykter	515:55
Porto frakter	674:25
Försäkringar	210:-
Ungdomsverksamhet	135:-
Dokumentation (foton m.m.)	1,363:50
Övriga kostnader	772:30
Medlemsavgifter	320:-
Kostnader hembygdstomten	1,723:50
Till fond ungdomsverksamhet	2,546:60
Till hembygdsfonden	4,453:40
Årets överskott	367:90
<u>Summa</u>	<u>13,745:05</u>

Intäkter.

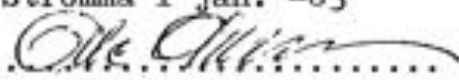
Medlemsavgifter	7,050:-
Anslag	1,500:-
Lotterier basarer	2,939:-
Gåvor	360:-
Räntor	1,896:05
<u>Summa</u>	<u>13,745:05</u>

Ingående balans 82-01-01.

<u>Tillgångar.</u>		<u>Skulder.</u>	
Kassa	480:33	Fond ungdom	10,841:40
Postgiro	328:65	Hembygdsfond	7,000:-
Bank	<u>17,864:40</u>	Balans.översk.	88:05
	<u>18,673:38</u>	Överskott	<u>743:93</u>
			<u>18,673:38</u>

Utgående balans 82-12-31.

<u>Tillgångar.</u>		<u>Skulder.</u>	
Kassa	125:73	Fond ungdom	13,388:-
Postgiro	1,881:10	Hembygdsfond	11,453:40
Bank	<u>24,034:45</u>	Balans.översk.	831:98
	<u>26,041:28</u>	Årets vinst	<u>367:90</u>
			<u>26,041:28</u>

Strömma i jan. -83

 Olle Ohlsson. Kassör

JULPYSSEL.

Söndagen den 19 december mellan kl. 12⁰⁰ och 15⁰⁰ var barn från 7 år och neråt välkomna hem till Mari Rosén för några timmars trevligt julpyssel. Det blev den verkliga succén. 15 barn dök upp. Hur så många lyckats få reda på det var väl lite av en gåta, eftersom det endast meddelats muntligen. Det måste ha känts underbart för Mari att få ett sånt gensvar på sin idé. Vid 15-tiden kunde man på Alrotsvägen se små barn med jätttekarameller eller annat vackert dinglande larva hemåt.

Det känns positivt när en person kommer med egna idéer och ställer upp som Mari gjorde. Samtidigt blir man lite beklämd. Tänk om vi hade en lokal att vara i. Så mycket lättare allt skulle bli. Barnen kunde få vänja sig vid att det är trevligt i Strömma. Där gör vi saker själva. Där händer det något tack vare oss själva. En känsla som verkar få mindre och mindre plats att få utvecklas i vårt samhälle.

Får vi inte snart någon sorts hjälp till lokal, är risken stor att vi tappar bort barnens intresse och att de söker sig till andra ställen som kanske är mindre lustiga.

Guðrun

Vridbara Gummiklackar!

Många stötar vid gången och förtjus af förokländ. Känns förtjus af en och har tidigt brukningsvärdigt förhållande och hållning af klackarna. Vår dubbel så länge som vanliga klackar. Pris fr. 60 öres parat plus postfört. 25/10. Skickas tillver. i Sverige direkt genom utställare. I Norden för Wood Klackgummiklackar E. F. Wackerlund, Göteborg. Tel. 2785. Fr. upp för förbrukningsklackar vid posten!

Båtsmannens beklädnad under 1800-talet.

Båtsmannen blev i regel "uppfordrad" vart tredje år. Det innebar att hans utrednings-

persedlar skulle räcka under tre års tjänstgöring. Därtil hörde också en hängmatta och en rya eller täcke. Efter 1841 övertogs den utgiften av kronan.

Båtsmannen var skyldig att återlämna dessa persedlar till roten efter uppfordringen. Det innebar att han vid hemkomsten fick lämna ifrån sig följande: 1 st kapprock av blå vadmal. 1 st kapp-säck ofta av segelduk eller skinn. 1 st rya eller täcke, samt en hängmatta.

Båtsmannens beklädnadspersedlar var avsedda att räcka ett år. Dessa bestod av 1 st tröja. 1st väst 1 par långbyxor samtliga av blå vadmal. 1 st halsduk 1 svart filthatt. 1 par läderskor 2 par ullstrumpor samt 2 st skjortor.

Efter 1848 tycks Båtsmannen ha fått något bekvämare kläder. Han fick t.ex. byta ut sina vadmals-

byxor mot ett par av kläde. Han fick också

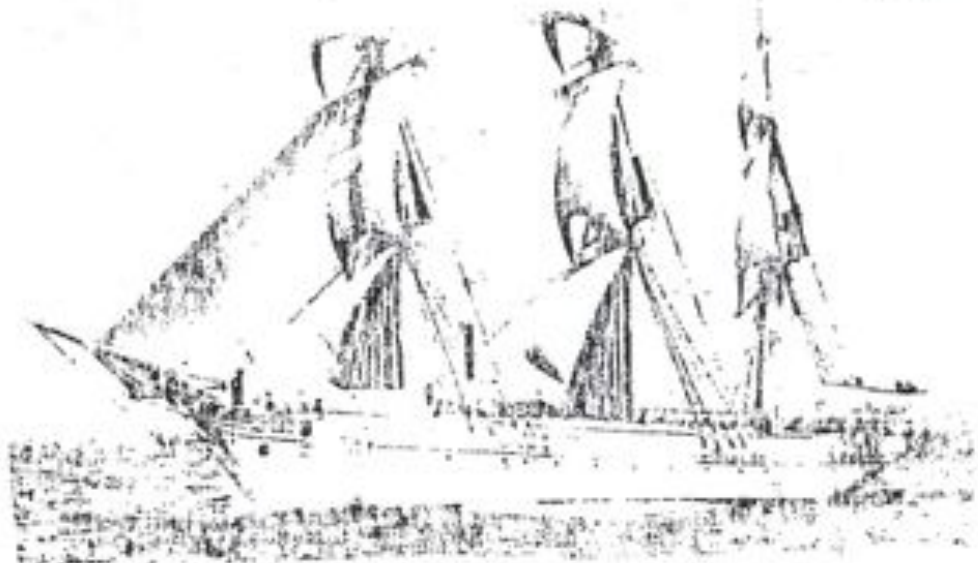

ett par tunnare byxor av segelduk.

Efter 1861 fick han också en ny sjömanshatt. Den var sydd av blått kläde, samt hade band med inskriften "Kongl. Flottan".

Den karaktäristiska luckan eller "Smäcken", som i alla tider funnits på båtsmansbyxor, och som knäpptes i sidan mot linningen, fanns kvar i flottistuniformen ända till 1940-talet. Då utbyttes den mot gylf, som ansågs vara mera praktiskt.

Britt-Marie

En tilkommande Soldat bör vara långsamt upskuten eller utväxt, 25 år gammal, ha bredt och stort bröst, smalt underlif, ingalunda fet, men köttfull, med fasta och grofhåriga lår och ben, långsam, lätt och jämn samt nästan omärkligt andedräkt, lång syn, god hörzel, stora ådror, hårda öppningar och svårt at svettas, god matlust och okänbar matsmältning, samt en jämnhet eller viss art långsamhet i sina kropps rörelser.

Den tjänar ej til Soldat, som har löst hull, och är mager, torr, blek eller svart, ty han kan ej äta braf, tol och ingen kjöld, samt är merendels krämpig af gyllenåder. Vidare tjänar ej den som är hastigt upskuten, har smalt bröst och lösa öppningar, ty sådant ger tillkänna en sjuk och svag kropps bygnad. Vidare bör ingen, som ej är utväxt, bli tjänstgörande Soldat, ty han kan ej äta mer, än en utväxt, som han dock har nödigt, men måste undergå lika arbete, följakteligen går des machine förlorad. Ytterligare bör han ej ha utfallande ändetarm, bråt blodspotning eller svindel, fallande sot eller rylen, ick eller sura hen, eller förr afbrutne och sårade lemmar, ty en rätt utöfning af tjänsten, fordrar i fält hvar lem i sin största färdighet och spänning. Len del, som häruti brister, blir straxt värkfull, svulnar och gör karlen oförmögen til tjenst.

§ 2

Den Recrut har i sin kropps mechanicke hunnit bli Soldat, hvars musclar färdigt och tillräckeligen kunna spännas til de rörelsers utförande, som manoevren fordrar, samt hvars kropp med lätthet och utan förlust af helsa, tol alla förändringar af luft, mat och dryck, rörelse och hvila, vako och sömn. Men at ej duka under innan machinen hinnet så vida, kommer an på, at ej hastigt, utan i hörjan litet långsamt och smönningom vänja och forma honom dertil. Lenna omständighet har ock rum vid den Armée, som efter et långt fredslugn, gör sin första Campagne.

UTDRAG UR

PROSTEN QUIST'S BOK "EN BOK OM VÄRMDÖ SKEPPSLAG".

Den store jorddroten Per Brahe på Rydbyholm, nära Värmdö Skeppslag, skrev 1581 en hushållskalender för sina arrendeböcker, som var aktuell även under 1600-talet. Den upptager månad för månad en mångfald av arbeten, som bönderna hade att utföra. Som exempel ur denna bondepraktika kan anföras:

I januari köres hem ved och hugges timmer "uthi full Ny" - en gammal övertro på månens inverkan.

I februari skall man binda nät, sjårdar och ryssjor, mala salt och torka säd. Virke till tunnor skaffas nu och kastveden hugges "innan den segnar av vårvinden".

I mars sättas kattserna ut, medan isen ligger. Man brygger och bakar för årets behov. Åkerbruksredskapen göras iordning, humlestör och gårdselvirke framföres. Vinternoten lägges upp. Eka och ljuster göras iordning. Hudar och skinn barkas.

I april köres trädan första gången, vårråg, korn och havre, ärtor och bönor och tidiga rovor sås. Man måste passa när gödda, id och mört leka, tjära båtar, sätta ihop sommarnoten. Då förarbetas hudar och skinn till skor och fällar.

I maj hugges try (benved) till räfspinnar.

I juni innan "lian bäres ut" skall man komma ihåg att se till smör, salt kött och salt fisk att det icke surnar "och för lakelösa skuld fördärvas".

I juli rensa kvarnbäcken medan det är litet vatten.

I augusti skola bockarna slaktas.

I september bråka och häckla linet, och i slutet av månaden "uti Mickelmässan" skall tjänstefolket ha sina penningar och legofolk städslas på nytt. "Vadmal till kjortel, böxer, strumpor och tröjor, två skjortor, en av lärft och en av blaggarn, skor 4 par om året", det är utom pengarna tjänstehjens lega.

I oktober skall bland annat årsveden huggas, kål och rovor tagas upp.

I november göras slädar och kälkar i ordning, torrved hentagas "att arbeta vid" d.v.s. lysa sig med under vinterkvällarna.

I december börjar man köra hem årsveden, skaffas hem vvillebråd till jul - särskilt julharen. Då skulle även "klavebanden" hämtas hem till förarbete mellan helgen och trettondagen - säkert ett gammalt av folktron betingat bruk; de vid denna tid snodda eller på annat sätt av förfärdigade kreatursklavar torde ha haft mera lycka med sig än andra.

Arbetet ute i skogen, på åker och äng, på sjön skedde med redskap, som förfärdigades i hessan under höst- och vinterkvällarna. Då smälades alla i stugan som upplystes av elden från den öppna spisen. "Bindtyvorna" ställningar för nät och skötar, voro inflyttade och fiskredskapen lagades. Männen slöjdadeallehanda: redskap korgar, skedar, tråg, laggkärl m.m. Kvinnorna kardade, spunno och vävde.

Det var de gamla som förde ordet och talade om forna tider och om dagens nyheter från bygden. Efter kvällsvardn gick man till sängs.

+++++

V Å R S T Ä M N I N G .

Solsken, värme, blommor små,
 löv i knoppning, himmel blå,
 fågelsång och bäckars brus,
 vågors skvalp och skogens sus -
 allt oss säger: lev och njut,
 väntans långa tid är slut.
 Våren kommit! Lev och njut!

Edba Brant

Sv. Familjejournalen Svea 1891
 insänt av A Tannaström

T O K I G A S O T A R N .

En liten enkät om en luffare som gick runt Värudö på 1910 och 1920 - talet.

Föreningen fick en förfrågan från Kulturnämnden angående luffare, luffarhärbargen + eventuella papper.

Vad det gällde härbargen var det ingen här som vi pratat med som hört talas om sådana.

Men vad det gällde luffare började flera genast tala om en som gick här ca 1914 - 1922, kanske tidigare. Han kallades för Tokiga sotarn. Han gick sin stadiga runda härute, d.v.s. 1 - 2 gånger om året. Någon enstaka annan luffare förirra väl sig hit ut, men inte så de blev kända av folket.

Erik Boström berättade att sotarn brukade komma 1 å 2 ggr om året till Norrvik. På vintern åkte han spark med bara en med. Det ryktades att han var rik. Hade fått ett Amerika-arv men var satt under förmyndare. Han sålde inget. Gjorde inget arbete. Han var lustigt klädd. Kunde ha en sko och en galosch på sig samtidigt. Lång rock och nån sorts mössa. När han blev bjuden mat satt han alltid med ryggen mot bordet. Han var folkskygg. Hade en säck med sig. Om han inte blev bjuden mat plockade han upp mat ur säcken. Landsfiskal Jonsson stoppade honom vid ett tillfälle och frågade om han hade "papper" med sig. "Nää, svara sotarn, "det behövs inte. Jag använder bara gräs". Vinberg vid Didriksdal undrade en gång med honom, om det var sant som det påstods att han var så rik. Då svarade sotarn: "Jag sätter inte fler törnen i kronan än det finns".

Intervjuad av G Gröndahl

Märta Axelsson berättar att han kom till Brevik ett par gånger om året där han sotade någon enstaka gång. Han var en helt ofarlig men folkskygg person. Åkte på en spark med bara en mede. Hade ett knyte med sig. Vände sig alltid bort från bordet.

Intervjuad av G Gröndahl

Gunnar Lövgren kom till Brevik 1918 och därifrån minns han sotarn väl. Sotarn låg över i stallet ibland. Sen drack han morronkaffet hos Gunnars "Morsa". Nästa gång han var kaffesugen gick han till en annan familj. Han var folkskygg. Trasigt och konstigt klädd. Hade käpp med knyte. Åkte på en spark med ett handtag och en mede.

Han hade skott medarna med telefontråd så de inte skulle
nötas ned. Det ryktades att han skulle äga bus i stan och
vara förnögen. Intervjuad av G Gröndahl

Dagmar Olsson berättar att sotarn kom till Dalbugget
ibland. Oftast på vintern. Då åkte han på en spark med
bara en mede. Han sålde kängsnören vill hon minnas. Han
ville aldrig sova inne i huset utan sov alltid på logen.
Han hade ibland mat med sig som han plockade upp ur
fickorna. Då han blev bjuden mat satt han alltid värd
från bordet. Intervjuad av B.-N. Ohlsson.

Märta Långgren berättar att hennes mamma kallade sotarn
för Mister. Han hade massor med säkerhetsnålar i kläder-
na. Hon frågade en gång varför han hade så många säker-
hetsnålar på sig och fick svaret: "Det har jag för sä-
kerhets skull. Intervjuad av A. Tanssjö.

Tore Karlsson berättar att sotarn hette Olsson och var
sotare. Han tror inte han var varken rik eller ägde
några fastigheter. Han gick bara till snälla människor
därför att han var folkskygg. På vintern åkte han spark
med bara en mede. På sommaren åkte han sparkcykel. Den
hade 3 hjul men han hade spikat fast det främre hjulet
så den gick inte att styra. Ibland hade han sill och smör
med sig i knytet. Om någon skänkte kläder till honom,
sprättade han bort alla knappar och satte dit säkerhets-
nålar istället. Intervjuad av B.-N. Ohlsson.

Vi räknar med att göra en liknande enkät om gårdfari-
handlare, skärslipare och förtennare som gick runt här
ute och erbjöd sina tjänster.
Vi hoppas att Du är bussig och antecknar ner lite grann
och berättar för oss vad Du minns om dessa personer.
Gudrun.

STUDIECIRKLARNA

fortslätter sin verksamhet under våren som vanligt.
Du som vill komma med kan börja när som helst.
Du som vill sy Värmdödrükten ringer Kerstin 405 10.
Du som vill spinna eller tova ringer Hasse 405 52.
Du som vill hjälpa Sigvard dokumentera hans saker
ringer till honom telefon 401 45.

+++++

BESÖK PÅ VAXHOLMS FÄSTNINGSMUSEUM.

Lördagen den 18 juni mellan kl. 13⁰⁰ - 15⁰⁰ besöker
vi Vaxholms Fästnings Museum.

Vi tar färjan från Stenslätten (den går varje hel- och
halvtimme utom vid lunch).

Vi parkerar sedan bilen på Rindösidan innan vi far över
till Vaxholm (oöjligt att parkera i Vaxholm).

Färja går sedan över till Kastellet där vi träffas
kl. 13⁰⁰. Guidar oss runt och berättar om allting
gör bussiga Börje Cederkrantz.

Du som inte har bil, ring så åker Du med någon av oss.

Efteråt kan vi dricka kaffe med gott bröd i museets
lokaler har det berättats.

+++++

Snälla människor som hörsammat vår kallelse och sänt kort till oss skall ha ett STORT TACK . Du som glömt bort att sända in Dina kort är jättevälkommen med Ditt bidrag.

T A C K .

+++++

Vi är välkomna att besöka

EBBE SCHÖN, NORDISKA MUSEETS FOLKMINNESSAMLING:
N Millarstrand 6.

Han har lovat att guida oss och berätta om sägner och folktro. Men innan vi kan beställa tid, måste vi veta hur stort intresset är för ett besök där. Därför: är Du intresserad ring Gudrun 400 80.

+++++

Strömma Hembygdsförening har fått ett kontant bidrag från Kulturnämnden på 2.000:-.

T A C K !

+++++

BARN OCH UNGDOMSIDOR BÖRJAR FRÅN OCH MED DETTA
NUMMER. VÄLKOMMEN MED BIDRAG! ALLT SOM PÅR PLATS
TAR VI IN! KOMMER DET MER ÄN VI KAN TA IN KÖPPER DET
I NÄSTA NUMMER!

Det är Mars, den lilla Blåmesen
 sitter och kvittrar på en gren.
 I en stor tall bredvid har Skatar
 börjat bygga sitt bo.
 Solen skiner och snön är snart
 borta.
 Några vita moln syns på himlen.
 Nere på ängen leker några katter
 och de små fåglarna flyger
 förskräckt upp i närmaste träd.

REBUS INSÄND AV STEFAN ROSEN.

S R ^ÖLAND ^EMÅ

 ^BGD ^EFöre ^NG

TECKNING INSÄND AV ANNIKA BERG 6 ÅR.

ANNIKA.

OCH FREDRIK VILL HA HJÄLP MED STAVNINGEN

RATBO BAR ENM

AMTSRÖM BSTÄ.

Fredrik Berg
11 år

MINNEN FRÅN FÅGELBRO GÅRD MED ÖRNBJÖD
FRÅN ÅR 1913 och FRAMÅT.

Berättade av Sigvard Lönnqvist.

Jag minns gamla ladugården. Den låg där garaget nu är inrymt. Vi ungar var väl in och lekte där ibland. Jag kommer ihåg att den var vitkalkad och fin och fodervagn fanns där. Då hade djuren flyttats till den nya ladugården som byggdes åren 1913 - 1914.

Jag minns sågen som låg på åkern bakom lidren. Den drevs med en stor "lokomobil" som eldades med bakar och spån. Lokomobilens fanns redan på gården året 1904. Sedan byttes den ut mot en stor fotogenerator, som fraktades mellan sågen, logen och magasinet.

Den skulle en gång fraktas från magasinet nedför vedbacken till logen. Den spändes för med två parhästar och flera gubbar bromsade med spett. Men de orkade inte hålla emot utan hästarna skenade och vid stora diket vid smedjan och lasasken (en statarkåk, nu riven) hamnade motor och hästarna i en enda röra. Hästarna klarade sig ganska bra. Jag vet inte hur det gick med motorn. Jag kan ännu i dag höra skralet och gisslet. Som liten unge stod man hemma vid statkåken och hörde detta.

På Östernäs på Ingarö fanns Ingarö Ångsåg som på 1920-talet revs och flyttades till platsen där Fågelbro Marina nu ligger Där den sedan monterades upp, men nu med el.-motor. Hyvelhus fanns också, men i dag är allt borta. Nu är det båtupplag i gamla sågbyggnaden.

Körvandring med häst fanns vid Iskällaren 1908 för uppumpning av vatten till dammen, som ligger på höjden ovanför statarlängorna. Det skulle användas till ladugården, stallet och tvättning.

Körvandring fanns också 1904 för sågkling och havrekvarn, men var låg den? Jag skulle tro att den var vid magasinet där spannsålen fanns. Där fanns också

vedboden för huggning av ved till köksspis, kakelugnar och kaminer för uppvärming av stora huvudbyggnaderna.

Men utanför ladugården på norrsidan, där stora cementsilon finns, har funnits en körvandring. Jag har hittat rester av järnkraspor och andra spår av en stor rund utfyllnad.

Logar fanns det gott om. Hundgårdslogen fanns 1902 enligt foto men är nu riven.

Löge och ladugårdsbyggnad byggd 1908 finns kvar.

Långstrandslogen fanns 1912. Revs på 1930-talet.

Kalvuddslogen fanns 1904, nu riven

Vretslogen riven på 1930-talet.

Dalhuggslogen fanns 1912, nu nedbrunnen.

Hesselmäralogen nu riven.

Didrikedalslogen finns kvar.

Stolplador "hjälmor" fanns en vid Västergårsvägen.

En på Norrviksgårdet, åt väster vid bebyggelsen.

En vid Rådalen mot Barndalsvägen. Alla är nu borta.

Hybyggnader på Fågelbro är bland andra:

Förvaltarbostaden byggd 1915,

Tridgårdsmästarbostaden byggd 1916

Den vänstra statarbostaden från Norrviken räknat 1911

Den högra " " " " " 1910

Källare med bod vid Sjöskvalpet byggdes 1909.

Vid Didrikedal byggdes statarbyggnad + bagarstuga 1903.

Rättarbostad 1908 och stall + bryggerhus 1914.

Gärdesgårdar fanns det gott om. Skogarna var i regel inhägnade för bete åt kor och hästar. Hela Tjappanskogen var inhägnad. Grind fanns i slutet av allén som går mellan Fågelbro och Sjöskvalpet. En grind vid kärret ovanför Agustendel, där gamla Fågelbrovägen går ut till nuvarande Stavsniäsvägen. (Stavsniäsvägen fanns ej före 1930). En grind vid Stenskedet vid Kolerakyrkogården. Hela Strömsa-udden, från Nya bron - Strömsa var inhägnad. Norrviksskogen, Skolviken till Vindbron och hela Malmaskogen var också inhägnade.

Olyckor. En pojke Skoglund drunknade i dammen vid Fågelbro omkring år 1910 - 1912. En pojke som hette Axel Andersson drunknade i Väm järden, då han gick över isen från Sjöskvalpet till skomakare Olsson i Tåppan, för lagning av kängor. I sept. 1938 drunknade Botte Karlsson i Storsjön under finke från kanot. År 1944 omkom Åke Vestberg under arbete vid Strömma Gård med montering i stolpe. Fick 6.000 volt genom kroppen och dog.

Bränder. År 1930 brann Fågelbro garagebyggnad ned på grund av blixtnedslag. Den låg på samma plats som den nuvarande.

År 1943 brann Fågelbro loge, stall och lider ned på grund av antändning av halsstack. Troligen hade några barn lekt med eld.

År 1970 brann Dalhuggeslogen och Valsalunga ned. Elden troligen anlagd.

År 1959 brann Pensionatet Marielund ned. Troligen glöd i aska som tömts i papperskorg.

År 1920 - 30 Sandudden, Brevikssundet. Gamla stugan.

År 1965 Fågelbro Smedja vid vägskelet vid Fågelbro.

Skolavslutning. Examen med barnen uppklädda och fina. Föräldrarna var ibland med om de hade det så ställt så de kunde vara med. Det vill säga om de hade några finkläder att sätta på sig.

Blossor fanns det gott om. I regel kunde man gå ner i skolhagen och plocka alla möjliga blommor. Det var som att gå i en trädgård och plocka. Då gick kor och hästar i vall och höll undan sly och högt gräs och buskar. Nu kan man knappast hitta en enda blomma då allt är igenvuxet.

Skolfester var också varje år, då ägaren till gården och deras bekanta alltid var med. Så också gårdens folk och andra närboende.

Slöjd fanns inte då i skolan. Ej heller sömnad. Enda gångerna vi hade något utöver undervisningen, var då vi fick gå ut i skogen och plocka kottar och ved att elda stora kaminen i salen med.

Jag var i storskolan nu i trettondagshelgen och tänkte tillbaka på min skolgång där, åren 1916-18 i småskolan, åren 1919-22 i storskolan. Kände igen skavvrån och omklädningsrummet, där man på vintern satt runt kaminen och åt medhavd matsäck. På vintern hade vi läderkängor på fötterna men så fort det blev varmt fick vi gå barfota.

Tvättstuga fanns inte. Pappa hade sin trebenta gryta vid berget mellan statarbyggnaden och Folkets hus. Vatten hästades i brunn bakom berget. Tvätten hängdes upp mellan träden där. Jag har fotografierat platsen. Tvätt förekom även vid dassen. Där hade statargumorna sina grytor monterade på rad.

När så somrargästerna kommit ut bar jag och Hinni Andersson ut mjölk till Stugorna nedanför Halma Kvarn och till Skogsbyddan. Hon och jag körde också hästvandringen vid Iskällaren.

Vi skolbarn fick också vara med om klappjakt runt Kärret och andra ställen vid Fågelbro vid jakt på fågel och annat.

Vräkning av statarfamilj har jag också sett. Alla möblerna var utställda på backen utanför en av statarstugorna. Jag vet inte vad familjen hette.

År 1916 på sommaren, dog en syster till mig. Hon gick då i småskolan och beprovns på Viksdö Kyrkogård. Pappa lånade då häst och fjäddervagn vid gården någon söndag för att åka till kyrkan. Vi åkte då gamla vägen. Förbi Sjöskvalpet - Norrvik - Strömsa - Ryttinge - Herrvik - Viks Gård - Svarta Backen - Hestastatorn. Sedan den vackra vägen förbi Torsty. Förbi Kulen där alltid flaggan var hissad. Grindar fanns både på Vikskogen och Torsty. Pappa hade alltid pengar att betala med om några barn öppnade. Så åkte vi vidare förbi Fysved och backen då vi såg kyrkan och klockstapelin. Histen ställdes in i Kyrkstallet under tiden högmässan varade.

5

Pappa lånade också häst och vagn då vi åkte genom Gustavsberg till Kils Gärd, där vi hälsade på en familj Linnros, som flyttat dit från Fågelbro.

Så sent som i mars 1931 åkte jag med mjölkskjuts från Gustavsberg till Fågelbro gamla vägen. På somrarna åkte vi till stan med ångfartyget Strömma kanal. Ibland steg vi på vid Agustendal, ibland vid Strömma affären. Mjölk och annat från gården fraktades också då till staden med ångbåtarna. På vintern kördes varannan dag till Gustavsbergs-båten för vidare transport till Stockholm.

En körvandring finns kvar vid Skogshyddan som då tillhörde Nörrvik/Fågelbro.

Finns någon mer körvandring kvar på Värmdö?

Vet någon när Lusasken och Kråkslottet revs vid Fågelbro?

Och när byggdes gamla statarlängan Fläskoset?

Om någon vet detta meddela Hembygdsföreningen.

Sigvard
tel. 401 45

G Ö K O T T A M E D N O R G O E V A N D R I N G .

Den 29 maj klockan 5⁰⁰ samlas vi vid Strömma Handel tillsammans med vänner från Värmdö Naturvårdsförening.

Vi promenerar därifrån (eller kanske tar bilen en bit på väg) efter Breviks-sundet upp förbi Daleke -Lia Brevik - Gärdsträsk till Vargstenarna. Där packar vi upp den medförda matsäcken. Naturkunniga berättar vilka fåglar vi ser och hör och vilka blommor vi hittar. Själva kan vi bidra med lite historia runt platserna vi passerar.

FÖRENINGENS MÅLSÄTTNING.

Föreningens ändamål är att värna om och vårda hembygdens miljö och dess kulturarv och föra detta vidare till kommande generationer.

Föreningen vill nå detta syfte bl a genom

att befrämja kunskapen om och känslan för hembygdens kultur

att aktivt medverka till vård och bevarande av dess natur och kultur, landskapsmiljö och fornminnen

att till kommunala myndigheter, bussbolag, landsting och länsstyrelse föra fram förslag och krav vid samhälls- och miljöplanering

att verka för att bli remissinstans för området gentemot myndigheter och förvaltningar

att samarbeta med kommunala organ och kulturorganisationer inom verksamhetsområdet samt stimulera till initiativ som gagnar bygden och dess utveckling

att arbeta för gemenskap i bygden och för att få en samlingslokal i Strömma

att vara ansluten till regionalt hembygdsförbund samt

att arbeta opolitiskt

§ 2 MEDLEMSKAP OCH AVGIFTER

a) medlemskap i föreningen kan erhållas av person som erlägger avgift som fastställs av årsmötet. En avgift per vuxen person. Barn under 15 år erhåller medlemskap till reducerad avgift.

